

Nr 49

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag om uppförande och drift av en seismologisk multipelstation; given Stockholms slott den 15 mars 1968.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en seismologisk multipelstation uppförs i trakten av Hagfors med början den 1 juli 1968. Stationen avses bli uppbyggd genom försvarets forskningsanstalts försorg och drivas av forskningsanstalten. I propositionen begärs vidare för budgetåret 1968/69 ett anslag av 2 262 000 kr. för uppförandet och ett anslag av 400 000 kr. för driften av stationen.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
15 mars 1968.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter frågor om *uppförande och drift av en seismologisk multipelstation* och anför.

I Sverige bedriver försvarets forskningsanstalt forskning om detektion av kärnladdningsexplosioner. Seismologiska institutionen i Uppsala, som i huvudsak bedriver seismologisk grundforskning, utför dessutom viss detektionsforskning för forskningsanstaltens räkning. Den detektionsforskning som bedrivs eller understöds av forskningsanstalten avser att tillgodose försvarets intresse av att få informationer om kärnladdningsprov i fred och kärnvapeninsatser i krig.

I ett tal i Förenta Nationernas generalförsamling i oktober 1963 yttrade den svenske utrikesministern att de små nationerna kunde göra värdefulla insatser när det gällde att få fram metoder för och utöva vissa typer av nedrustningskontroll, t. ex. genom ett öppet system för utbyte av data från seismologiska institutioner i alla världens länder. I Sverige avsåg man enligt utrikesministern att utvidga och förbättra kapaciteten för att på seismologisk väg upptäcka och identifiera rörelser i jordskorpan.

På uppdrag av utrikesministern lämnade försvarets forskningsanstalt i december 1964 en rapport med förslag hur man borde utvidga och förbättra resurserna för att seismologiskt upptäcka och identifiera rörelser i jordskorpan. Förslaget innebar att för ändamålet skulle inrättas en seismologisk multipelstation och ett eller flera kontor för att bearbeta de uppgifter som kunde utvinnas av stationen.

I oktober 1965 uppdrog Kungl. Maj:t åt forskningsanstalten att, såvitt gällde mark- och byggnadsfrågor i samråd med fortifikationsförvaltningen, projektera en seismologisk multipelstation. Som utgångspunkt för projekteringsarbetet skulle gälla att stationen i första hand skulle avses för detektion av kärnladdningsexplosioner och att observationerna skulle kunna an-

vändas för ett internationellt datautbyte. Eventuella tidsförskjutningar och kostnader för att dra nytta av stationen för seismologisk grundforskning skulle redovisas särskilt.

Med skrivelse i september 1966 lämnade forskningsanstalten vissa förslag angående inrättande av en seismologisk multipelstation m. m. jämte preliminära kostnadsberäkningar. Kungl. Maj:t uppdrog i november 1966 åt anstalten att snarast fullfölja ifrågavarande projektering till upprättande av materiellförteckning, färdiga bygghandlingar och slutliga kostnadsberäkningar.

Med skrivelser i februari och september 1967 har forskningsanstalten lämnat reviderade kostnadsberäkningar för inrättande och drift av ett observatorium med seismologisk multipelstation och bearbetningskontor.

För projektering m. m. har forskningsanstalten hittills fått disponera 992 000 kr. från det under fonden för förslag till statsverket anvisade investeringsanslaget Vissa projekteringskostnader. Dessutom har anstalten använt ca 200 000 kr. från sitt forskningsanslag för uppgiften.

Forskningsanstalten har sedermera utrett möjligheterna av en partiell utbyggnad av den seismologiska multipelstationen från ekonomisk och vetenskaplig synpunkt samt med avseende på möjligheten till internationellt datautbyte och övervakning av ett eventuellt fullständigt provstoppsavtal. Anstalten har lämnat förslag i ämnet med skrivelse den 26 februari 1968.

Den utbyggnad som anstalten nu föreslår innefattar en registreringsstation och tre mätplatser. Registreringsstationen beräknas inrymmas i en lokal som har hyrts för provmätningar i Gunnerudssättern norr om Hagfors. En mätplats har placerats i anslutning till registreringsstationen, medan de två övriga preliminärt har förlagts till Äppelbo och Fredriksberg på ca 40 km avstånd från Gunnerudssättern. Mätdata förs över med radio till Gunnerudssättern där de registreras på magnetband. Analys av registreringarna avses ske bl. a. vid Stockholms datamaskincentral.

Forskningsanstalten räknar med att den partiella utbyggnaden av multipelstationen skall utföras av anstalten. Kostnaden beräknas till 1 270 000 kr. sedan kostnader för installationer och inköp under förarbetena har dragits av.

Forskningsanstalten föreslår att stationen skall drivas av anstalten. Den kan tas i drift tidigast under andra kvartalet 1969. För att driva stationen och rutinmässigt bearbeta registreringarna så att de får en form som lämpar sig för datautbyte behövs enligt forskningsanstalten en förste forskningsingenjör, två forskningsingenjörer, en programmerare och tre tekniker. För budgetåret 1968/69 beräknar forskningsanstalten ett medelsbehov för löner av 267 000 kr. I beloppet har räknats in löner för viss personal vid forskningsanstalten som förutsätts ta del i uppbyggnaden av stationen. För nästa budgetår behövs därför endast fyra nya tjänster som särskilt avses för multipelstationen. Övriga driftkostnader uppskattar anstalten till 133 000 kr. Det totala medelsbehovet för att driva stationen under budgetåret 1968/69

blir alltså 400 000 kr. Driftkostnaderna för tiden efter nästa budgetår beräknas till 380 000 kr. för budgetår.

Data som kommer från stationen eller som fås från annat håll genom datautbyte bör enligt forskningsanstalten bli föremål för detektionsseismologisk forskning. I mindre omfattning torde sådan forskning kunna genomföras av forskningsanstalten inom dess ordinarie forskningsprogram. För att helt utnyttja de resultat som kommer fram behövs dock en större forskningsinsats. För detta ändamål bör enligt anstalten tas upp ett belopp av 100 000 kr. för budgetår fr. o. m. budgetåret 1969/70.

Departementschefen

Jag anser det vara betydelsefullt att de svenska resurserna för detektionsseismologisk forskning förbättras. En utvidgning av kapaciteten på detta område ger vårt land ökade möjligheter att vid nedrustningsförhandlingarna i Genève självständigt bidra till diskussionen om förutsättningarna för att kontrollera ett fullständigt provstoppsavtal.

Försvarets forskningsanstalt har på uppdrag lagt fram förslag om att en seismologisk multipelstation uppförs i trakten av Hagfors med början den 1 juli 1968. Stationen avses för detektionsseismologisk forskning. Sådan forskning är ingen angelägenhet för det militära försvaret. Motivet för att i Sverige bedriva sådan forskning är att det, som jag nyss har nämnt, från utrikespolitisk synpunkt är betydelsefullt att hålla uppe kunskapsnivån på området. Den föreslagna multipelstationen har emellertid projekterats av försvarets forskningsanstalt, som f. n. också har goda resurser för att uppföra den. Stationen bör därför byggas upp genom forskningsanstaltens försorg och tills vidare drivas av anstalten. Med hänsyn till vad jag har anfört bör utgifterna för att uppföra och driva stationen läggas utanför ramen för det militära försvaret.

Forskningsanstalten uppskattar kostnaderna för att uppföra stationen till 1 270 000 kr. Jag har inte något att erinra mot anstaltens kostnadsberäkning. Till det belopp som anges av anstalten kommer 992 000 kr. i projekteringskostnader som skall betalas tillbaka till det under fonden för förslag till statsverket anvisade investeringsanslaget Vissa projekteringskostnader. Jag förordar därför att i riksstaten för nästa budgetår förs upp ett reservationsanslag om $(1\,270\,000 + 992\,000)$ 2 262 000 kr. benämnt Uppförande av en seismologisk multipelstation.

Forskningsanstalten anger driftkostnaderna för budgetåret 1968/69 till 400 000 kr. Härav avser 267 000 kr. löner. I beloppet ingår lönekostnader för viss personal vid anstalten som förutsätts delta i uppbyggnaden av multipelstationen. Forskningsanstalten anmäler härutöver för nästa budgetår behov av fyra nya tjänster. Dessutom har beräknats medel för tillfälligt anställd personal. I likhet med forskningsanstalten anser jag att det redan fr. o. m. nästa budgetår finns behov av särskilda tjänster för de uppgifter

som kommer att handhas vid stationen. Tjänsterna är av sådan natur att riksdagens medverkan inte behövs för deras inrättande. Jag har inte någon erinran mot forskningsanstaltens beräkning av medelsbehovet för att driva stationen under nästa budgetår. Jag förordar därför att i riksstaten för budgetåret 1968/69 förs upp ett förslagsanslag benämnt Seismologiska multipelstationen. Anslaget bör tas upp med 400 000 kr.

Under åberopande av vad jag har anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de åtgärder som behövs för att uppföra en seismologisk multipelstation,

b) till *Uppförande av en seismologisk multipelstation* för budgetåret 1968/69 under fjärde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 262 000 kr.,

c) till *Seismologiska multipelstationen* för budgetåret 1968/69 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson